

GYÜMÖLCSKERTÉSZ.

A KÖZSÉGI FAISKOLÁK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 10-én és 25-én.

KIADJA A FÖLDMÍVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTER.

Szerkeszti: **MOLNÁR ISTVÁN,**

kir. tanácsos, orsz. gyümölcsészeti és fatenyésztési miniszeri biztos.

Előfizetési ára egész évre egy községnek, mint magánosoknak két korona, mely a lap kiadóhivatalának: Athenaeum r. társulatnak Budapest, VII., Kerepest-út 54. sz. egyszerre küldendő be.

A m. k. Belügyminiszerium 1891. évi 83.881. sz. rendelete szerint e közlönyre minden község előfizetni tartozik. — A Vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszerium 20.899/1891. sz. a. az összes felekezeti hatóságoknak ajánlotta.

NEM HIVATALOS RÉSZ.

Czár szilva.

The Czar; Le Czar.

Ezt a tetszetős és jó szilvát az ismert angol gyümölcsész *Rivers* Sawbridgeworth-ban állította elő a »Prince Engelbert«-nek, az »Early Prolific« fajtavál történt beporzása útján nyert magvakból, és annak emlékére, hogy Sándor orosz czár Viktoria angol királynét és általában Angolországot az új fajta első termésének esztendejében: 1874-ben látogatta meg, nevével elnevezve bocsátotta forgalomba. Tekintve e szilvafajta többféle előnyös tulajdonságait, — ámbár a nagyban termesztésre érdemes gyümölcsök sorozatába nincsen felvéve, — mégis czélszerűnek véltem e szilvafajta számára amaz olvasók figyelmét felhívni, kik még egyre kutatnak egy koránérő, meglehetősen nagy és izletes szilvafajta után; mert a Czár szilva mindenesetre megérdemli a behatóbb kísérletezést, olyan helyeken különösen is, a hol a házi vagy besztercei szilva az égalj szárazsága miatt sikerrel nem termesztethető.

Fája. Egészséges, eléggé edzett, télálló, korán és bőven termő, a fekvés és talaj iránt kevés igényt támasztó, közepes erősen növény, felfelé törő hajtásaival hossz-as-tojásdad koronát alkotó. Alkalmos alacsony- és közép magas törzsű gazdasági fának, sőt szükség esetén rácsos vagy edény-gyümölcsfának és végül hajtatósi célokra is alig találni ennél megfelelőbbet.

Látjuk tehát, hogy ez a szilvafajta első sorban a házikertbe vagy ügyes kertész kezébe való, ki nagyon sokféleképpen bírja azt felhasználni, és csak másodsorban merném ajánlani ennek fáját nagyobb városok közelében tömeges ültetésre.

Gyümölcse. Középnagy vagy ennél nagyobb, mintegy 40—50 mm. magas, 30—40 mm. széles, tojásdad alakú. Szélességi átmérője a középrészénél valamelyest feljebb esik, honnan szára felé szelíden fogyva annyira széles karimában végződik, hogy

arra a legtöbbször felállitható; bibepontja felé pedig arányosan fogyva, tompa csúcsban enyészik el. Szára 12 mm. hosszú, tehát rövidnek mondható, vékony zöld színű, mindkét végén bunkósan végződő, az érett gyümölcstől könnyen elváló. Szárürege öblös, sekély, sima falu. Bibepontja többnyire oldalt helyezett, alig szembetűnő, sárgás-barna pont alakjában jelentkező, felszínesen ülő, vagy csak sekélyke mélyedésbe helyezett. Vágánya széles, sekély, a szárüregtől a bibepontig huzódó, néha a gyümölcs közepén, néha ismét ferde irányban haladó és ez esetben már a gyümölcs derekán elenyészve azt két egyenlőtlen félre osztó. Héja, fáján, erősen hamvas, sötét violaszínű, fénylő, néha rozsdamázas foltokkal vagy alakzatokkal, érett korában a husától könnyen elváló, középvastag. Husa világos sárga vagy zöldes-sárga, üvegszerű, áttetsző fénynyel. Édes, alig észrevehető kellemes savanyúsággal, bő levű, olvadó, de nem szétmálló, némileg a házi- vagy besztercei szilvára emlékeztető hussal. Illata, zamata gyenge, csak leszedve hosszabb állás után felépő. Magva 15—20 mm. hosszú, 10 mm. széles, vastag, zömök, többnyire négyes taraju, husából kifejtve világos tölgyfaszínű, lapos, tojásdad alakú, rövid tompa hegyben végződő és husától csak ritkán teljesen elváló, a mennyiben egyes darabok a maghoz tapadva maradnak. (L. 23. ábrát).

Minősége. Elsőrendű asztali, piaci gyümölcs, mely háztartási célokra is alkalmas és jó aszalványt szolgáltat.

Érésiideje. Augusztus első fele, tehát a korai szilvafajták közé tartozik.

Társnevei: *Prune le Czar; The Czar.*

Leírói. Magyar nyelven e helyen először iratott le. A külföldi irodalomban feltalálható: *Bulletins d'arboriculture*, 1897. 33. Guide Prat. 153. Dr. Rob. Hogg: *Fruit Manuel.*

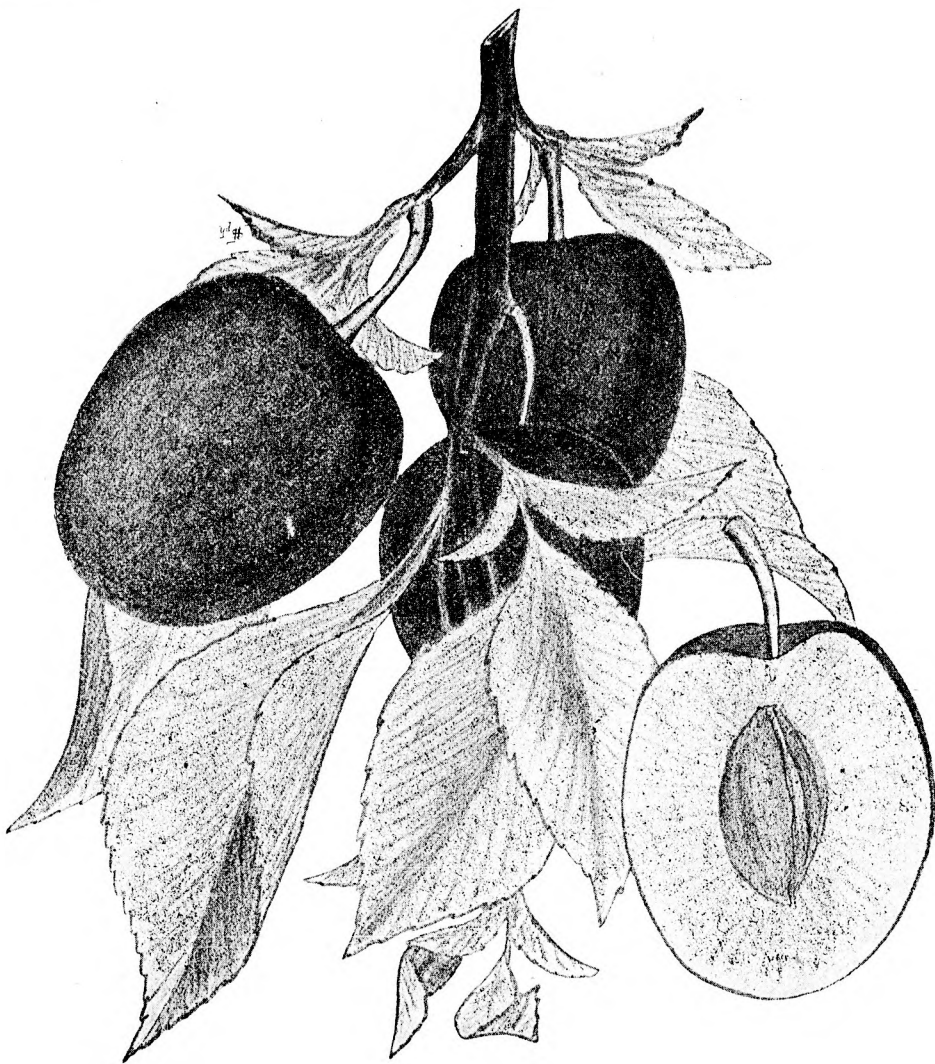
Észrevétel. Az előadottak alapján ajánlom a Czár szilvát első sorban is kísérlettételre; a hol úgy beválik, mint nálunk és a hol a szilva nyersen is jól értékesíthető, ott esetleg jövedelmezőségi szempontból a tömegesebb termesztést is megérdemli.

Angyal Dezső.

Faiskoláink és a gyümölcsnevek.

Most, midőn a faiskolai termékek eladásával foglalkozók egy része árjegyzékeik összeállításához készülődik, időszerűnek vélem, ha erre nézve némi utbaigazító megjegyzéseket teszek, melylyel nemcsak nekik, hanem főleg hazai kertészetünknek vélek szolgálatot teljesíteni. Igaz sajnálattal nézem, hogy *a legtöbb faiskola*, a helyett, hogy kötelességszerűleg hozzájárulna a gyümölcsneveknél uralkodó

férne, hanem tisztán az árjegyzékek összeállításáról, melyek, ismétlem, *tulnyomó részben* nagyon kihívják maguk ellen a kritikát. És midőn én teljes tárgyilagossággal, csak az ügyet tartva szem előtt, ezt a bírálatot megejteni megkísérlem, már eleve is kijelentem, hogy személyeket nem nevezek meg, hanem tisztán tényeket sorolok fel, remélvén, hogy az illetők ráismernek munkájukra és azt majd annyira törekesznek megjavítani, hogy az új árjegyzékekben ennek a törekvésnek legalább is a nyo-

23. ábra.

fogalomzavar tisztázásához, éppen ennek az ellenkezőjét teszi, t. i. a zavar fokozását mozdítja elő pongyola, hogy ne mondjam felületes munkájával akkor, a midőn árjegyzékeit összeállítja és azokban egyik hibát a másikra halmozza. Pedig ez által valóságos szegénységi bizonyítványt állít ki egynek, melyik önmagáról s egyuttal faiskolája hitelét és megbízhatóságát teszi kockára. Mindenhez a világon és így természetesen a faiskolai üzemhez is tudás kell, a melyet erős akarattal, no meg egy kis tanulással nem is valami nehéz bárkinek megszerezni, csak komolyan akarnia kell! Nem arról akarok én beszélni ezuttal, hogy miképpen kell oltványokat helyesen nevelni, ámbár ehhez is sok szó

maival fogunk találkozni. Előbb azonban kettőt kívánok még kijelenteni.

Az első az, hogy Simon Louis testvérek, Baltet, Barbier, Leroy, Lucas, Späth és ezekhez hasonló neves külföldi kereskedelmi faiskola-tulajdonosok első sorban is azzal alapították meg és tartják fenn telepeik világhírét apáról-fiúra, hogy csak *olyan gyümölcsfajtákat és változatokat adnak ki, a melyek valódiságáról meggyőződtek, a melyekért tehát jót is állanak és ezeket helyes, vagyis elfogadott gyümölcsészeti nevek alatt bocsátják ki*; szóval: szolidaritásukra, megbízhatóságukra nagyon féltékenyen őrködnek. Nálunk ellenben — mindenkor örömmel véve ki a kiveendőket — gyakori eset

az, hogy a faiskolatulajdonos nem ismeri a legtöbb gyümölcsfajtát és változatot, a melyet szaporít; sőt még azzal sem sokat törődik, hogy hiteles helyről szerezzé be a szaporító anyagot, hanem veszi ott, a hol éppen a legolcsóbban kaphatja. Neki pedig nincs is alkalma ennek valódiságáról meggyőződnie, mert hisz *nincs anyafája, de még kísérleti vagy tanulmányfája sincs a legtöbbnek*. Pedig erre nemcsak azért volna szüksége, hogy a felsorolt kívánalomnak megfelelhessen, hanem azért is, mert folyton, évtizedeken át faiskolai oltványokról szedni a szaporító anyagot nem helyes. Ismerem az ez ellen felhozni szokott ellenérveket, de nem fogadom azokat el igazaknak. Itt ez állításaim részletezésébe azonban bele nem bocsátkozhatom, mert ez messze vezetne felvett tárgyamtól. Lehet, hogy a szerkesztő ur engedelmével erre egyszer majd külön fogom nézeteimet kifejteni. Térjünk azért most vissza felvett tárgyunkhoz!

Nem utolsó és szomorú tapasztalata sokunknak, hogy megrendeltünk valamely olyan fajtát, a mi az illető faiskolában már nem volt meg s az történt, hogy a jeltáblára ráirták az illető nevet és a nyakába akasztották a jobbik esetben egy, az illető fajtához némileg hasonló gyümölcsöket termő fajtának. Vagy pedig — és ez a rosszabbik eset — olyan oltványra, a melyből éppen a legnagyobb készlet volt, úgy okoskodván, hogy mire az oltvány teremni kezd, akkorra a jeltáblát, vagy legalább is az írást róla már rég eltüntette az idő, ez a mindent egyenlősítő nagy hatalom. És ez igaz is, de az már nem mindig igaz, hogy az illető ne emlékezzék arra, hogy mit rendelt. Gondoljuk csak meg, hogy mit érez, gondol, sőt beszél az ilyen »becsapott« kertgazda, ki 6—8 évig várja, lesi, mikor terem már az ő fája és aztán egész más gyümölcsök fejlődnek fáján, mint a minőket ő remélt! — Szolid, becsületes faiskolában ilyesminek sohasem szabad előfordulni, mert ez keserűen megboszulja magát és az üzlet tönkretételét vonhatja maga után. A melyik faiskoláról az a hír kel szárnyra, hogy nem megbízható, vagyis ha egyszer a bizalom megrendült: az úgy terjed mindig nagyobb körben, mint a hamu alatt lappangó szikra és ez ellen nincs orvosság, mert ez a végnek a kezdete!

A másik, a mire különösen is figyelmeztetni kívánok, az, hogy *majd minden gyümölcsnek meg van magyar nyelven is az ő valódi gyümölcsészeti neve. És pedig ez mindenkor az, a mely név alatt az először leiratott*. Ezt megmásítani egyes embernek nem szabad, mert ez a gyümölcsészeti congressusok és e nemü országos értekezletek kötelező erővel bíró s egyhangulag hozott határozatainak van fentartva. Egyes ember csak annyi joggal bír e téren, hogy a helytelen képzésű »vajonc« helyett a jobban hangzó »vajkörte«-t vagy a hasonlóan helytelen »vadonc« helyett a magyaros »vadóká«-t pl. Chamonteli vadóka stb. használhatja, vagyis: a jelzőkön változtathat a nélkül, hogy a tulajdonnevet megbolygatná. Ott van pl. boldogult Bereczkink, ki e téren is a legnagyobb körültekintéssel válogatta meg az általa leirt gyümölcsök magyar neveit. Jól

tudta, hogy a »Williams vajkörte« volna a helyes neve a nálunk *Vilmos körte* név alatt ismert körteinek, de mivel e név alatt írta le nagynevű elődje Entz Ferencz, meghagyta vagyis elfogadta ő is e nevet. Ezzel egyuttal megjelöltem ama főforrást is, a honnan meríthetnék faiskolatulajdonosaink árjegyzékeik összeállításakor. Ezenkívül sok használható anyagot találnak a Villási által szerkesztett »Gyümölcsészeti és Konyhakertészeti Füzetek«-ben. Olyan újabb keletű gyümölcsöknél pedig, a melyeknek magyar nevek idáig nincs, nem szabad csak úgy vaktában vagy szolgai fordításban egy nevet a világba röpíteni, hanem alapos megfontolás után *egy rövid, magyaros* és az eredetinek teljesen megfelelő nevet kell adni. A ki erre nem érzi magát elegendő erősnek, az forduljon a M. Kir. Kertészeti Tanintézethez, a mely — hiszem — ezt is szívesen megteszi, addig is, míg az Orsz. Magy. Kertészeti Egyesület majd akkép alakul egyszer át, hogy munkakörébe ezt is felölhelheti sok egyéb olyan hasznos dologgal együtt, a mi most még csak többünk előtt jámbor óhajlás!

Előttem fekszik 4 hazai faiskola árjegyzéke. Meg ne ijedjen az olvasó, nem megyek rajtok végig; csak néhány szemelvényt ragadok ki belőlük, hogy készítőik felületes eljárását igazoljam. Az egyikben ott van a »Jegesalma piros«, néhány sorral lejjebb meg a *Török Bálint*. Mind a kettő »téli«. A másikban »Vörös Jeges« már »őszi«. A harmadikban »Stettini piros«, melynek husa »fehér«. Ime ennek az általánosan elterjedt és ismert téli almának a valódi magyar neve: *Török Bálint* és országvilág tudja, hogy husa zöldes és gyakran jeges. A *Danzigi bordás* az egyik árjegyzékben »Danzigi Kant«, a másikban »Danzigi szegletes«, a harmadikban »Bordás, Danzigi« neveket viseli. A körték közül a *Nemes Colmár* »Regentin őszi«, »Kolmár pasa«, »Regensnő« nevek alatt fordul elő. Az ősrégi *Császár körte* az egyiknél »Fehér őszi vajoncza«, a másiknál »Vajkörte, őszi fehér«, a harmadiknál »Fehér őszi vajonc«. A *Hardempont téli vajkörte* ugyanazon egy árjegyzékben »Koronaherczeg Nándor őszi«, majd ismét pár sorral odább: »Hardempont téli vajonc« szerepel. A másikban »Hardemponts vajoncza«. A harmadikban »Ferdinand osztrák koronaörökös« nevet viseli. Ilyen badarságok: »Thilféle vörös bor őszi«, »Halberth Rth.«, »Rózsa alma, cseh«, »Parmén, korai arany«, »Parmén arany nyári«, »Császár Vilmos«, »Experens Bergamotte«, »William Kálmán-körte«, »Kálmán őszi vajonc«, »Vilmos angoleme herczeg«, »Mechel Josefina körte«, »Vajkörte, Colmas«, »Kálmán körte, William«, »Hardis vajkörte«, »Macskafej francziai«, »Májusi halyolyag cseresnye korai«, fájdalom garmadaszámra gyűjthetők.

Végül még csak annak illusztrálására, hogy nálunk mennyire bambának tartják a jó vásárló közönséget némely »árjegyzék-szerkesztők«, ide iktatom valószínűleg a *Nagy herczegnő* (Lauerman, Hollandi nagy herczegnő) cseresnye újból való felfedezésének és elkeresztelésének rémségesen szomoruan-vig történetét, a melyet az egyik árjegyzékből metszettem ki:

»Uj óriás ropogós cseresznye.« E gyönyörű óriási cseresnyét nekem egy kert-birtokos kíváncsiságból megküldte, mely a fának alapítását nem ismeri. Ezen pompás, nagy, világos cseresnyepiros gyümölcsök vételeikor a nagyságuk és jóízükről igen meg voltam lepve és összehasonlítottam más óriáscseresznyékkal, u. m: Badacsonyi, Gemersdorfi stb.-vel, de oly nagyokat és szépeket mint a fentiek, nem találtam; miért is ezen eredeti fajnak kereskedelmi forgalomba hozatal céljából kitűztem. A fa igen buja növésű és már a robust külsősége egy rendkívüli gyümölcsre mutat; évenként rengeteg gazdagon és igen szép, világos cseresnyepiros nagy gyümölcsöt erős csemegés hussal terem, a mely czukorban befőzve és nyersen élvezve nagyszerű, szép és jó; ezen faj a legnagyobb kiterjedést érdemel és mint különös ujdonságnak a legolcsóbban átengedem. *Szép fiatal fácskák 1 drb. K 3.50.*«

No, édes magyar vérem, itt az alkalom, vásárolj ebből az »Uj óriás«-ból! És ti, uttörői hazai pomologiánknak, kik ebben a szép de szegény haza földjében alusszátok siri örök álmotokat, csak nyugodjatok békében, mert ime az utódokat, kik helyetekbe jöttek, erős magyarság, töről metszett faji zamatosság jellemzi! Nem fáradtatok, nem küzdötetek hiába, mert a ti becsületes törekvéstek imhol már Uj óriásokat szült, kik a ti hangyaszorgalommal összegyűjtött munkásságtokat méltán fejlesztik tovább és hasznukra fordítják a ti tanításaitokat, hogy előbbre vigyék hazai pomologiánk ügyét!

Nekem pedig bocsásson meg a t. szerkesztő ur és az olvasó, hogy ilyen hosszúra nyújtottam tárgyamat, de már rég nyomta a lelket az önzetlenül munkáló elődök iránt tartozó tiszteletből s hazafiúi érzéséből egyaránt fakadó amaz óhajom, hogy párhuzamot vonjak a mult és a jelen közt, hogy okulhassunk abból a jövőre! Bár ugy lenne!

Alföldi.

Máramaros-megye gyümölcsstermesztése köréből.

Az 1901-ik évben jó gyümölcsstermesztés volt az országban; Máramaros-vármegyében is bőségben termelt az alma és szilva, de volt körte és dió is elég. Vevők is jelentkeztek elegendő számmal, leginkább Németországból: Berlinből, Münchenből, Stuttgartból, Ulmból stb., úgy hogy a megyében tiz vasuti állomásra összesen 815 vasuti kocsi almát indítottak utnak. Ezen kívül tutajokon is elszállítottak mintegy 50 kocsirakomány nyers szilvát a m.-szigeti állomásra 52 ezer korona értékben. Több községben főztek szilvaizt és szeszt. A megyébe bejött gyümölcsért két millió és hétezer korona.

Legtöbb almát termelt Técső városa: 387 vasuti kocsirakományt, a mi a tutajokon elszállítottal együtt 400 kocsirakományra tehető. Az árak így alakultak: bor-almáért 5 korona, később 6 korona; a csemege-almáért 10—12 korona száz kilónként. A fajták között legtöbb volt a Sívári, azután a Török Bálint és Kormos. Ujabban ter-

mesztenek ugyan Téli arany parmént, Batult és Sikulait, ez utóbbit azonban már nem szaporítják, mert későre terem és ha sok van rajta, apró marad. Mi keressük a finom fajokat és ime a legtöbb vevő a Sívárit, és Török Bálintot kedvelte. Meg is kérdeztem egy külföldi vevőt, hogy milyen almát kedvelnek leginkább? Azt válaszolta, hogy a *nagy piros és nagy renet almákat.*

A Técsői állomáson szeptember második felében naponkint beraktak 30—35 kocsi almát, s mert a rakodónál csak hat kocsinak volt helye, azért felhasználták a marha- és sertésrakodó feljárót; ezenkívül a hol lehetett, mindenütt raktak be s a hol nem volt feljáró, ott vasuti talpfákból rögtönöztek feljárókat. Az almát a hegyi kaszálók-ból ökrös és lovas szekereken zsákokban oly tömegesen hozták, hogy mintegy száz fogat állott az állomáson és ugyanannyi ember volt naponkint elfoglalva a berakással. Esténként a váróteremben volt a számadás és a fizetés s naponként 35—36 ezer koronát fizettek ki a vevők.

Itt az a szokás van, hogy az élelmes kereskedők virágzás után megveszik a gazdától a termést; adnak rá néhány száz korona előleget, a többit őszkor fizetik, a midőn az almát eladták, persze jó nyereséggel. Ilyenkor a gazdák aztán hiába vakarják a fejüket, hogy olyan olcsón adták termésüket oda.

Egy Balló Bálint nevű gazdának nagy gyümölcsöse van; már volt olyan év, hogy 3600 koronát kapott a termésért. 1901. évben virágzás után eladta a termését 2400 koronáért és a vevő hat vasuti kocsirakomány almát kapott 6 ezer korona értékben.

Egy viski gazdának három kaszálóján volt fiatal ültetvénye, a mely azelőtt két évvel már hozott termést, melyért 160 koronát kapott. Tavaly virágzás után eladta a termést 240 koronáért és örült, hogy már többet kapott mint előző évben. Nyáron azonban, mikor látta, hogy nagy termés van, már méltán bánta, hogy eladta, mert őszkor a vevő tényleg 30 szekér almát kapott 1400 korona értékben.

Egy szigeti birtokos eladta virágzás után 20 holdas gyümölcsösének termését 1200 koronáért; szeptemberben a vevő, miután a nyári gyümölcsből már bekapta a vételárt, a téli gyümölcsöt eladta egy másik kereskedőnek 3600 koronáért; hogy ez mennyit nyert rajta, az nem jött köz tudomásra.

A gazdasági egyesület és a volt mezőgazdasági bizottság már többször tett kísérletet egy szövetkezet létrehozására, de ez nem sikerült, mert az élelmes kereskedők mindenkor megelőzték a termés lekötésénél.

Különben is a vevők jobb szeretnek a kereskedőtől venni, a kiknek 30—40 vasuti kocsirakomány almájuk van fajták szerint osztályozva, mint sem a termelőktől, a kiknek egy vagy két kocsira való almájuk van sok fajtában, mert a vevők a sok fajtát nem kedvelik, hanem egy vagy két fajtából akarnak vásárolni sokat.

A legtöbb vasuti kocsiba száz métermázsalmát lehet berakni, ha azt egészen megtöltik. E végből ezelőtt néhány évvel az almát egyszerűen betöltötték s a kocsi ajtajához deszkákat tettek, hogy az alma ki ne guruljon; hogy pedig a kocsi hátuljába is tölthessenek, az almára rágázoltak a csizmás lábbal, a mi természetesen nem használt az épségnek.

Most már a külföldiek is tanultak s deszkákból rekeszeket csinálnak a kocsikba; mikor a hátulsó rekesz tele van, következik a második és úgy tovább s így nem kell az almára taposni.

Az őszi gyümölcsüzletről meszerü dolgokat beszélnek. Egy Jakabovics József nevű técsői lakos, a ki mesterségére mészáros, állítólag 12 ezer koronát nyert. Ennek a vasut közelében volt összegyűjtve az almája, a beszüntetett sertéshizláló telepen. Itt egy hosszú istállóban vagy ólban volt vagy 20 vasuti kocsirakomány, többnyire piros Sávári és Török Bálint almák, a mi a vasuti kocsi ablakából is szép látvány volt.

Egy Katz Dávid nevű kereskedőről állítják, hogy 30 ezer korona nyeresége volt. Ennek almája a városi kertekben hosszú garmadákba volt töltve.

Az almaszállítás bevégeztével a técsőiek a felesleges pénzt betették a técsői takarékpénztárba, a mely még eddig jó intézet hírében áll: nem kevesebb mint 200.000 koronát tettek be; az intézet nem tudta a sok pénzt kiadni, mert Técsőn nem kell kölcsönpenz senkinek, azért elküldte a m.-szigeti pénzügyintézeteknek.

Máramaros-megyében három nemzetiség lakik, úgy mint magyarok, oroszok, és oláhok. A gyümölcsstermesztés terén a magyarok járnak elől jó példával; Técső, Visk és Hosszumező magyarok által lakott városokban erősen hozzá fogtak az ültetéshez; s kivált Visken a völgyekben nagy kiterjedésű ültetvényeket lehet látni, és minden jobb módu gazdának a kertjében van faiskola. Hosszumezőn az utóbbi hat év alatt 80 új ültetvény jött létre a hegyek között.

Técsőn már régóta termesztik az almát; itt avval kezdték, hogy a hegyi kaszálókon vadon felnőtt fákat beoltották és az almát tutajon leszállították az Alföldre, többnyire Szolnokra.

Most már csinálnak nagyobb ültetvényeket és a terméket vasuton szállítják.

A técsői gazdákat már nem kell buzdítani a gyümölcsstermesztésre, ott a kinek földje van, az ültet; ott a tavasz folytán közelről-messziről hozattak oltványokat és ültettek; a még található vadfákat beoltották s vannak százados vadfák, a melyeket átoltottak; egy-egy ilyen fával egy ember egy egész nap is dolgozott.

A Técső közelében levő Bedő és Urmező községekben lakó oroszok is kezdik eltanulni a gyümölcsstermesztést. Bedőn ez évben, a midőn az egész megyében nincs gyümölcsstermesztés, 50 vasuti kocsirakomány alma van.

A szelid természetű ruthén nép hajlandó a gyümölcsstermesztésre; az általuk lakott völgyekben láthatni százados almafákat.

Ezek többnyire édes almafákat szaporítottak, de most már kezdik megösmerni a finomabb fajtákat is. Itt a határszéli községekben a fenyvesek régiójában, a kertekben és a kaszálókon láthatni százados almafákat; egyrészt oltott, de nagyobb részt vad. Ezeket ez ideig csak a kecske metszette meg s a gyümölcsét ecetkészítésre használták fel.

Szinevér-Polyánna község a határszélen van; ott a községtől feljebb menve, öt kilométer távolságban van az utolsó vad alma: egy csenevész fácska; azon felől már csak fenyő és égerfa található.

Az oláhok által lakott vidéken azonban még kevés a gyümölcsfa; ennek oka, hogy ha az egyik kertben van, azt ellopják mihamarább.

Voltak rá esetek, hogy az ültetett fákat éjjel kihúzták és a gyökérrel felfelé szurták be a földbe; több helyen meg a fiatal oltványokat ellopják s ezzel kezdik az ültetést.

Ez a nép általában nehezen vehető rá valamely kulturára, de ha egyszer hozzá fog, kitartással működik. Ott a példa a szomszédos Szatmár megyében: Tartoc községe; ott régebbi időben egy lelkész rávette a népet, hogy ültessen szilvafákat; be is ültették a hegyi kaszálókat és most jó terméskor 50 ezer koronát vesz be a község szilváért.

Máramaros-megyében az oláhok lakta Iza és Mára völgyben fogtak hozzá az ültetéshez; az utóbbi vidéken Bud Titus vikárius járt elől jó példával, az Iza-völgyben meg Uray nevű erdész és Ujsági nevű kincstári tisztviselő voltak a kezdeményezők és most már a nép is ültet.

Ezekből a szemelvényekből örömmel győződhetünk meg a felől, hogy hazánknak ama vidékein, ahol erre a természeti feltételek megvannak, örvedetesen halad a gyümölcsstermesztés ügye s így a legjobb reményekkel nézhetünk a jövő elébe.

Izai József.

A II. országos mezőgazdasági kiállítás kertészeti csoportja.

I.

Pozsonyban a ligeti parkban folyó hó 7-én a szokott ünnepségek keretében nyílt meg a II. országos mezőgazdasági kiállítás, melynek szépsége és érdekessége sokban túlszárnyalta az elsőt. Lapunk keretébe csak a kertészeti és szőlészeti rész tartozván, erről kívánok néhány rövid vonásban megemlékezni.

Midőn ezt teszem, már eleve is kijelentem, hogy tisztán csak a látottak felsorolására szorítkozom, a nélkül, hogy egyuttal bírálatba is bocsátkoznám.

Ismeretes, hogy a megnyitás alkalmával csak az állandó, vagyis a szabadba nagyrészt még a tavasszal kiültetett gyümölcs-, lomb- és tűlevelű fák, díszcserjék, virágok — edényben és levágott állapotban, — végül zöldségek, konzervek és pálinkák csoportjai nyitattak meg, a gyümölcs-kiállítás e hó 18-án, végül a szőlő ugyancsak e hó

22-én lettek a nagyszámú látogatóknak bemutatva, a melyekről azonban a következő alkalommal számolunk be éppen úgy, mint a szabadban elhelyezett kerti terményekről, levágott és cserepes dísznövényekről, virágokról stb., a mennyiben a jelen sorokat csak a zöldségkiállítás ismertetésének kívánjuk kizárólag szentelni.

A »Kertészet« feliratu csarnok magában véve tetszetős, szolid építmény, és elég tágas helyiség lett volna, ha annak egyik harmadát át nem engedik a gyümölcs szeszek csoportjának. Így azonban a csarnok nagy részét a virágoknak kellett berendezni és a zöldségtermények nagy része kiszorult egy hevenyében felállított sátorba, a melyet Zednik csoportbiztos felékesített, eltakarván a szemnek nem tetsző részeket a rendelkezésére álló thujákkal, lombfűzerekkel és edényekben tenyészített nagy paradicsom-tövekkel, mire megindult a kiállítók lázas munkája, hogy a másnapi megnyitásra készen legyenek és illő rendben várják a kiállítás megnyitására összesereglett előkelő és nagyszámú közönséget, melynek élén ott láttuk *Frigyes főherceget* és magas családját, *Szell Kálmán* miniszterelnök és *Darángi Ignác* földművelési miniszter társaságában.

A zöldségkiállítás csoportjában *József főherceg* Ő kir. Fensége kistapolcsányi kertészetének főzselékneműekből álló változatos és gazdag gyűjteménye nagyon szépen mutatta, miképpen kell helyesen tenyészített és éppen e miatt pompásan fejlett zöldségterményekkel egy nagyúri konyhát ellátni.

Melléje sorakozott *Mauthner Ödön* ismert magkereskedőnek a szakértőre nagyon tanulságos kiállítása, a mennyiben minden zöldségterményből egész gyűjteményeket állított össze, mi által bő alkalom nyílt az összehasonlításra és ebből folyólag a termesztésre való zöldségtermények kiválasztására. Ugyancsak az ő kiállításában láthattuk a mezőgazdasági csoportban mindama zöldségtermények gazdag választékát, a melyet a mezőgazda külterjesen termeszt és ezzel egyenlőtlen versenyt támaszt a kisebb területen mozgó konyhakertészeknek, már azért is, mert ezeket, a mennyiben többnyire maguk viszik piacra terményeiket: még harmadosztályu kereseti adóval is sújtják, másrésztől meg erősen szorongatja a bolgár zöldségesek inváziója.

Részben ennek is tulajdonítandó ama körülmény, hogy Pozsony városának régi hírnevű zöldségtermesztői a kiállításon csak a mindenkor hazafias, áldozatra kész *Nirschy István* nagytermesztő által voltak képviselve: de tulajdonítható annak is, hogy a térdíjak nagyon magasra voltak szabva. Már pedig a »szélszerűség« azt diktálná, hogy kiállításokon a romlandó tárgyakat kiállítók térdíjat egyáltalában ne fizetnének, mert a zöldségek a kiállítás tartama alatt teljesen hasznavehetetlenné válnak, a mi már magában véve is érzékeny veszteség, és ennek hegyébe még fizessen ugyanannyi térdíjat, vagyis kétszeresen adózzék ő, a kinek sem reklám, sem dicsőség nem kenyeré; természetes hát, hogy átengedi a tért másoknak és viszi

zöldségeit a »Kundschaftok«-nak vagy a »Standli«-ra, várva megszokott vevőit, kiknek minden nap csinál »kiállítást.«

Bocsánat, hogy tollam minduntalan más-más térre téved; de a zöldségtermesztőknek is vannak fájdalmas sebeik, a melyekre alkalomadtán jól esik kitérni, mert hisz néma gyermeknek anyja sem érti a szavát, már pedig mi nem vagyunk néma, csak mostoha gyermekei a kertészetnek! Ne vádoljanak tehát bennünket minduntalan azzal, hogy kiállításainkon részt nem veszünk, de lássák be, hogy kétszeres áldozatra képtelenek vagyunk. — De térjünk vissza *Nirschy* kiállítására, mert ez nagyon is megérdemli, hogy kissé részletezzük. 60 hektárnyi területének igazán pompás termékeit állította ki, a melyek közül különösen is megragadta figyelmünket a konzervgyárak részére termesztett és kiállításokon is ritkán látható gyöngyhagyma; olyan egyenletes növési zöldbab, savanyításra való ugorka, mintha csak centiméter melletti növesztették volna. A virágos kél, fejes káposzta, olaszkel, kalaráb, zöld borsó, karották és más murokrépa fajták, saláták, paradicsomok; szóval az összes és keresett zöldségtermények olyan gazdag és szép választékában gyönyörködhetett ott a szemlélő, hogy ilyen magamfajta vén »Krautler« is örömmel emelt kalapot nemcsak ezek előtt, hanem a cserepekben tenyészített és a jövő évi magtermesztésre szánt káposztafélék csoportja előtt is ám; mert tudnunk kell, hogy a miből csak lehet, *Nirschy* maga termeszt magszükségletét. Kár, hogy rengeteg mennyiségű melegágyaival sem bírta az idejé mostoha időjárás következtében e nagy telep dnyekülönlegességeit olyan mérvben bemutatni, mint ezt rendes körülmények között tehette volna; de kiállított dinnyéi úgy is szépek voltak. *Gróf Zichy-Meskó Jakab* füleli kertészete gazdag gyűjteményben mutatta be mind ama konyhakerti terményeket, a melyeket saját szükségletükre termesztettek és a melyek olyan szépek, fejlettek voltak, hogy nemcsak dicséretére válnak a kezelőkertészeknek, hanem nagyon sok urasági kertész példát vehetne arról, hogy szorgalommal és tudással miképpen kell és lehet minden időben a megfelelő szükségletet fedezni. Hogy ez a gyűjtemény is mennyire teljes volt, mutatja az is, hogy a többek között még szép üde spárgát és egy nagy gyűjtemény főző-, sütő- és díszítőket is hozott a kiállításra, mely utóbbiak, igaz, értéket alig képviselnek, de változatos alakjuk és színek által felköltötték a látogatók érdeklődését, éppen úgy, mint a kistapolcsányi kertészet hasonló csoportja.

A mozgékony *Sopronvármegyei gazd. egyesület* egy gyűjteményes kiállításban kívánta bemutatni kisgazdáinak zöldségtermesztését, de ez, úgy látszik, kevés résztvevő hiányában csak részben sikerült neki, a mit azonban elhozott a kiállításra, az dicséretére válik a termesztő kisgazdáknak, kik a kapott jutalmakat buzdításul vehetik arra nézve, hogy a megkezdett uton tovább haladjanak, mert éppen ilyenek volnának hivatva arra, hogy a bolgár zöldségesek terjeszkedésének gátot vessenek.

22-én lettek a nagyszámú látogatóknak bemutatva, a melyekről azonban a következő alkalommal számolunk be éppen úgy, mint a szabadban elhelyezett kerti terményekről, levágott és cserepes dísznövénnyekről, virágokról stb., a mennyiben a jelen sorokat csak a zöldségkiállítás ismertetésének kívánjuk kizárólag szentelni.

A »Kertészet« feliratu csarnok magában véve tetszetős, szolid építmény, és elég tágas helyiség lett volna, ha annak egyik harmadát át nem engedik a gyümölcs szeszek csoportjának. Így azonban a csarnok nagy részét a virágoknak kellett berendezni és a zöldségtermények nagy része kiszorult egy hevenyében felállított sátorba, a melyet Zednik csoportbiztos felékesített, eltakarván a szemnek nem tetsző részeket a rendelkezésére álló thujákkal, lombfüzérékkel és edényekben tenyésztett nagy paradicsom-tövekkel, mire megindult a kiállítók lázas munkája, hogy a másnapi megnyitásra készen legyenek és illő rendben várják a kiállítás megnyitására összesereglett előkelő és nagyszámú közönséget, melynek élén ott láttuk *Frigyas főherceget* és magas családját, *Szell Kálmán* miniszterelnök és *Darángi Ignác* földművelési miniszter társaságában.

A zöldségkiállítás csoportjában *József főherceg* Ő kir. Fensége kistapolcsányi kertészetének főzseléknemüekből álló változatos és gazdag gyűjteménye nagyon szépen mutatta, miképpen kell helyesen tenyésztett és éppen e miatt pompásan fejlett zöldségterményekkel egy nagyúri konyhát ellátni.

Melléje sorakozott *Mauthner Ödön* ismert magkereskedőnek a szakértőre nagyon tanulságos kiállítása, a mennyiben minden zöldségterményből egész gyűjteményeket állított össze, mi által bő alkalom nyílt az összehasonlításra és ebből folyólag a termesztésre való zöldségtermények kiválasztására. Ugyancsak az ő kiállításában láthattuk a mezőgazdasági csoportban mindama zöldségtermények gazdag választékát, a melyet a mezőgazda külterjesen termeszt és ezzel egyenlőtlen versenyt támaszt a kisebb területen mozgó konyhakertészeknek, már azért is, mert ezeket, a mennyiben többnyire maguk viszik piacra terményeiket: még harmadosztályu kereseti adóval is sújtják, másrésztől meg erősen szorongatja a bolgár zöldségesek inváziója.

Részben ennek is tulajdonítandó ama körülmény, hogy Pozsony városának régi hírnevű zöldségtermesztői a kiállításon csak a mindenkor hazafias, áldozatra kész *Nirschy István* nagytermesztő által voltak képviselve: de tulajdonítható annak is, hogy a térdíjak nagyon magasra voltak szabva. Már pedig a czélszerűség azt diktálná, hogy kiállításokon a romlandó tárgyakat kiállítók térdíjat egyáltalában ne fizetnének, mert a zöldségek a kiállítás tartama alatt teljesen hasznavehetetlenné válnak, a mi már magában véve is érzékeny veszteség, és ennek hegyébe még fizessen ugyanannyi térdíjat, vagyis kétszeresen adózzék ő, a kinek sem reklám, sem dicsőség nem kenyeré; természetes hát, hogy átengedi a tért másoknak és viszi

zöldségeit a »Kundschaftok«-nak vagy a »Standli«-ra, várva megszokott vevőit, kiknek minden nap csinál »kiállítást.«

Bocsánat, hogy tollam minduntalan más-más térre téved; de a zöldségtermesztőknek is vannak fájdalmas sebeik, a melyekre alkalomadtán jól esik kitérni, mert hisz néma gyermeknek anyja sem érti a szavát, már pedig mi nem vagyunk néma, csak mostoha gyermekei a kertészetnek! Ne vádoltanok tehát bennünket minduntalan azzal, hogy kiállításainkon részt nem veszünk, de lássák be, hogy kétszeres áldozatra képtelenek vagyunk. — De térjünk vissza *Nirschy* kiállítására, mert ez nagyon is megérdemli, hogy kissé részletezzük. 60 hektárnyi területének igazán pompás termékeit állította ki, a melyek közül különösen is megragadta figyelmünket a konzervgyárak részére termesztett és kiállításokon is ritkán látható gyöngyhagyma; olyan egyenletes növési zöldbab, savanyításra való ugorka, mintha csak centiméter mellettt növesztették volna. A virágos kél, fejes káposzta, olaszkel, kalaráb, zöld borsó, karották és más murokrépa fajták, saláták, paradicsomok; szóval az összes és keresett zöldségtermények olyan gazdag és szép választékában gyönyörködhetett ott a szemlélő, hogy ilyen magamfajta vén »Krautler« is örömmel emelt kalapot nemcsak ezek előtt, hanem a cserepekben tenyésztett és a jövő évi magtermesztésre szánt káposztafélék csoportja előtt is ám; mert tudnunk kell, hogy a miből csak lehet, *Nirschy* maga természeti magszükségletét. Kár, hogy rengeteg mennyiségű melegágyaival sem birta az idej mostoha időjárás következtében e nagy telep dnyekülönlegességeit olyan mérvben bemutatni, mint ezt rendes körülmények között tehette volna; de kiállított dinnyéi úgy is szépek voltak. *Gróf Zichy-Meskó Jakab* füles kertésze gazdag gyűjteményben mutatta be mind ama konyhakerti terményeket, a melyeket saját szükségletükre termesztenek és a melyek olyan szépek, fejlettek voltak, hogy nemcsak dicséretére válnak a kezelőkertészeknek, hanem nagyon sok urasági kertész példát vehetne arról, hogy szorgalommal és tudással miképpen kell és lehet minden időben a megfelelő szükségletet fedezni. Hogy ez a gyűjtemény is mennyire teljes volt, mutatja az is, hogy a többek között még szép üde spárgát és egy nagy gyűjtemény főző-, sütő- és díszitőköt is hozott a kiállításra, mely utóbbiak, igaz, értéket alig képviselnek, de változatos alakjuk és színek által felköltötték a látogatók érdeklődését, éppen úgy, mint a kistapolcsányi kertészet hasonló csoportja.

A mozgékony *Sopronvármegyei* gazd. egyesület egy gyűjteményes kiállításban kívánta bemutatni kiscgazdáinak zöldségtermesztését, de ez, úgy látszik, kevés résztvevő hiányában csak részben sikerült neki, a mit azonban elhozott a kiállításra, az dicséretére válik a természetű kiscgazdáknak, kik a kapott jutalmakat buzdításul vehetik arra nézve, hogy a megkezdett uton tovább haladjanak, mert éppen ilyenek volnának hivatta arra, hogy a bolgár zöldségesek terjeszkedésének gátot vessenek.

Makóról szép és érdekes hagymakiállítást láttunk és *Gróff Gyulának* — állítólag — évenként 1000 q tonnát adó telepeiről hatalmas fejlettségű tormákat. Ha tormája olyan jó is, a minő szép, úgy csak gratulálhatunk vállalkozásához.

Messze vezetne azonban, ha minden egyes kiállító zöldségeit felemlíteném, miért is, midőn még annak felemlítésére szoritkozom, hogy ámbátor ez a kiállítás éppen nem mutatta a Dunántúl zöldségtermesztésének hű képét, mert — aránylag — kevesen jelentek meg, mégis mint örvendetes jelenséget kell felemlítenem, hogy a mi ki volt állítva, az okszerű művelésről tett tanúságot és így egyáltalában nincs okunk a külföldi látogatók előtt szégyenkezni. Reméljük, hogy a majdan megismétlődő e nemű kiállításon térdj nem lesz, hanem annál több kiállító.

(Folytatjuk.)

S i.

A rajnavidék szőlőműveléséről.

Nem tudományos leírást avagy részletes tanulmányt akarok a jelen czim alatt közölni, hanem csak rövid ismertetést és az idej terméskilátásokat írom le a helyszínén szerzett adatok alapján.

A rajnamenti szőlők, legalább a legnevezetesebb bortermők, közvetlen a Rajna partjára dülnek, jobbára igen meredek: 60 sőt ennél is nagyobb szögű lejtőkön. Itt is határozott különbség észlelhető a kiszáradt és az intelligensebb birtokosok területei között. Az előbbieken térfokok (terrászok) nincsenek és dacára az igen meredek lejtőknek, azon vízlevezető ároknak nyoma sincs és kocsit sem vezet rajtok fel. A föld lemosását a köves talaj megakadályozza, a mit pedig a víz mégis lemos, azt a szőlőművelés igen nagy fáradtsággal ismét felczipeli, de úgy czipeli, majdnem négykézláb menne, a trágyát, szőlőt és minden mást; — ezen nagyon megerőltető munka folytán igen sok is a golyvás ember. Az urasági szőlők térfokozva (terrászozva) vannak, még pedig olyan mérvben, hogy majdnem minden 10—15 tőkés sor után már 2—3 méteres, sőt magasabb térfok is következik. Egy-egy ilyen térfok alig nagyobb néha 100—150 m²-nél. Vízlevezető árkokat ezeknél sem látni, de itt mindenütt alagsövek vannak; a köves talajban a víz könnyen az alagsövekbe juthat, a melyek azt a Rajnába levezetik. Kár, hogy igen sok olyan támfalat, a melyet száraz rakással készítenek lugas-szőlővel nem futtatnak be. A sorok iránya a vízmosás megakadályozása céljából schasem ferde a lejtés irányára, hanem azok mindig éjszakról délnek húzódnak, hogy a napfényt és hevét jobban kihasználhassák, mert ott a nyári hőmérséklet jóval alacsonyabb, mint nálunk. Szőlőfajtát sokat látni, de leggyakoribb a Rajnai rizling. Jobbára alacsony dombon szálvesszővel vagy a nélkül művelik, rövid csapra metszve szőlőiket. Az úgynevezett rajnai karikás művelést

a Rajna leghíresebb bortermő vidékén pl. Rüdeshaim tájékán alig látni.

Az idén a fagygyal, peronosporával, liszt-harmattal és a szőlőmolylyal éppen úgy meg kellett küzdeniök, mint nekünk; éppen azért termésük kataszteri holdnyi területen alig fogja elérni a 4 hl. termésátlagot, a mi tekintve az iszonyú költséggel való szőlőalapítást és a nagyon nehézkes megmunkálhatási viszonyokat, — vajmi kevés, — igaz azonban, hogy a kedvezőbb fekvésű területek termését magas áron értékesíthetik. A nálunk elterjedt nézet szerint a rajnai bort általában nagyon drágának tartják, pedig azok többsége alig haladja meg a mi nevesebb boraink árát. Több jelesebb termelő pinczejét tekintettem meg és volt alkalmam borait megízlelni. Iz tekintetében talán azt mondhatnók, hogy az a különbség van a rajna-melléki és a mi boraink között, a mi van a mi boraink és az olasz között. A rajnai bor zamatosabb, kellemesebb a mienknél, ellenben tüze, ereje kevesebb van.

Közönségesebb 1897, 1899, 1900 évi termésüket Jung Testvérek bornagytermelők és nagykereskedők rüdeshaimi pinczejükből 70 Márkától 130 Márkáig adnak hl-enként (40 frttól 78 frtig). A jobb és legjobb fekvésű helyek termését 140 Márkától 200—300 sőt 700 Márkáért, sőt ezen felül is adják 100 literenként (80 frttól 420 frtig). Az árra természetesen a bor kora is befolyással van. Daczára mégis ezen magas áraknak az ottani szőlőművelés igen nagy haszonnal nem kecsegtet, mert a megalapítási költség igen magas, egy kataszteri hold ilyen térfokozott terület elkészítése 10—15 ezer forintba is bele kerül. Ez okozza azután részben azt, hogy ott egy jó fekvésű kataszteri holdnyi szőlő 30—40 ezer frt értéket is képvisel. Kérdés már most, hogy ezen nagy tőke hány százalékos kamatját adja meg a tiszta jövedelem? Nagyon magasat nem ad.

Ott létem idején a szőlő éppen érni kezdett. Ettől az időtől kezdve (f. é. szeptember 13.) a szőlőket egész a szüretig olyan szigorú zárlat alatt tartják, hogy még a tulajdonosoknak maguknak is, indokolt kérelem esetén csak hatósági írásbeli engedéllyel szabad saját szőlőikbe menni. Ilyen intézkedés nálunk sem ártana, főleg a hol a nagyarányú szőlőlopás napirenden van.

Révész István.

Közhasznu kérdések és feleletek.

143. Kérdés. 1. Egyik ismerősöm szőlője skót rózsával (*R. rubiginosa*) van körülkerítve. Pompásabb és czélszerűbb élősövényt kívánni sem lehet. Vajjon, mely belföldi kertészhez forduljak e növény beszerzése végett? 2. Mi lehet a mellékelt növény botanikai neve? Szeretnék belőle többet hozatni, mert az idej nagy szárazságban is oly üde maradt, mint tavasszal s gyönyörű kerek leveleivel és pelyhes virágzatával igen diszes bokrot képez. 3. Ribizke-bokraimat évenként valami betegség támadja

meg, mely koromszerű por alakjában lepi el a leveleket s az egész növény silylódik tőle. Vajjon mi lehet a baj és mi az orvossága?

Jászberény.

K. Gy.

143. *Felelet.* 1. A skót rózsza ügyében sziveskedjék Mühle Árpád temesvári kereskedelmi kerészetéhez fordulni. 2. A beküldött levél a *Rhus Cotinus L.* nevű bokorról való, klimánkat csakugyan nagyon jól tűri, a mennyiben közép-európai elterjedésű növény. Nem mérges, de sok csersavat tartalmaz, miért is magyarul eszű szömöricének is nevezik sok helyen. A faiskolák árjegyzékeiben rendszerint megtalálhatni. 3. A ribizkebokrok leveleinek megfeketedését kétféle ok idézheti elő: korompenész vagy a *Puccinia Ribis*; mindkettő gomba, melyek ellen azonban eddig nem sikerült a védekezés.

Sch.

144. *Kérdés.* Gyönyörű három-négyéves szőlőlugasom van, a melyen több elágazó czombot hagytam, úgy hogy most már túlsűrűnek találom és ennek (t. i. a sűrűségnek), tulajdonítom, hogy a fürtök hibásak és a szemek nagyobb része apró marad. Tisztelettel kérdem tehát, hogy az őszszel, a midőn a szőlőt letakartatom, jó lesz-e a czombokból levágnom? Nem lesz-e az a tőkének vagy termésnek ártalmára!?

Losoncz.

F. I.

144. *Felelet.* Szőlőlugason nem ajánlatos a több irányban szerte ágazó bakalap nevelése, hanem ha már a bakalap lett választva, annak karjai a lugasmenet irányában, mintegy legyező alakban nyuljanak, ne pedig be a lugasjárat felé vagy pedig attól el. Legajánlatosabb erre a célra a Thomery- vagy Charneuxi lugasalap, melyet Molnár I. »A szőlőművelés és borászat« című könyvében részletesen ismertet. Hogy a fürtök hibásak, ennek oka nem a tőkealap sűrű voltában keresendő, hanem azért van, mert a 3 éves tőke először terem és ezen első termés még nem tökéletes; de lehet a rossz fejlődés oka a rosszul végbement virágzás, ami az idej rendellenes időjárás következménye könnyen lehet, sőt lehet oka a csapadékhiány is. Ezen körülmény azonban aggodalomra okot nem ad. Tessék egy tőkealapon 3 legfeljebb négy kart vagy czombot meghagyni, az ezekből fejlődő hajtások a lugast már eléggé megalkotják.

Rz.

145. *Kérdés.* Teljesen ép levélzetű szőlőtőkön a bogyók elbarnulnak, nem fejlődnek s lehullnak. Mutatóba egy kis Olasz rizling fürtöcskét küldök. Mi lehet e baj és mi a gyógyszere?

Szombathely.

Dr. R. Ö.

145. *Felelet.* A beküldött szőlőfürt bogyóit a fakórothadás (White rot) nevezetű gombabetegség támadta meg, mely ellen ez idő szerint a védekezés ismeretlen.

Sch.

146. *Kérdés.* F. é. április 7-ikén kelt becses levelükben foglalt utasításhoz képest van szerencsém rovarok által megtámadott almáimból 3 darabot, a mint azok lehullottak, azon tiszteletteljes kérelemmel megküldeni, hogy azokat megvizsgálni s az eredményt velem közölni méltóztassék, hogy

ahhoz képest járassak el a gyümölcs megvédelmezése tekintetében. Megjegyzem még, hogy az almák annyira lehullanak, hogy alig marad belőlük hirmondó.

Pápa.

H. K.

146. *Felelet.* A beküldött alma-gyümölcsök belsejében talált álczákból a *Rhynchites Bachus* nevezetű orrmányos bogár fejlődik, ez okozza a szóban forgó tetemes kárt. Védekezés céljából a biborszüü orrmányos bogarat (mely az almák mogyorónagyságu korában szokott megjelenni) lerázogatással kell összegyűjteni és elpusztítani. A férges alma-gyümölcsöket hasonlóképpen össze kell gyűjteni és elpusztítani, nehogy a bennük élő álczák kifejlődhessenek és ivadékaikat szaporítsák.

Sch.

147. *Kérdés.* Minő betegségben szenved az általam beküldött szőlőlevél? Négyyszer is permeteztem ellene, de mitsem használt.

Nagy-Magyar.

M. I.

148. *Kérdés.* Kérem tudatni a beküldött őszibarack-hajtások betegségének okát s esetleg a védekezést is. Mi a legjobb eljárás?

Királyhalom.

S. L.

147. és 148. *Felelet.* Ugy a Nagy-Magyarból küldött szőlőlevél, mint a Királyhalomról beküldött őszibarack-hajtásokon a lisztharmat-gomba okoz kárt. Mindkét esetben eredményes a kénporral való behintés vagy kénpor-fúvatás, erre a célra szolgáló kénpor-szóró gépekkel. Ujabban alkalmasabb védekezésnek kezd bizonyulni a 2%-os kénmájoldattal való permetezés.

Sch.

149. *Kérdés.* Gyümölcsösöm egyik fiatal csemetéjéről törtem le a mellékelt ágacska, mely teljesen el van lepve a rajta látható lerakódásokkal. Kérdem, káros-e ez s miképpen védjem meg ellene 700 fából álló gyümölcsösömet, melyben e képződményt idáig csak ezen az egy fán észleltem?

Kolozsvár.

N. E.

149. *Felelet.* A beküldött galyat a *Mitilaspis pomorum* nevezetű paizstetű-faj lepte el; tessék a paizstetveket tompa fakéssel jól levakartatni, azután a galyakat és ágakat, szóval a meglepett részeket mérszettel bemázoltatni. A paizstetves fákat továbbra is szemmel kell tartani, esetleg az eljárást megismételni. A paizstetveket legsikeresebben lehet ősztől tavaszig pusztítani, vagyis leveletlen állapotban.

Sch.

150. *Kérdés.* Sziveskednék a kérdések rovataiban velem tudatni, hogy az ide zárt szőlőlevelet mi támadta meg, és lehetne-e védekezni ellene?

Peér.

K. F.

150. *Felelet.* A beküldött szőlőlevelet a hűítés neve alatt ismeretes betegség érte. Erről a tárgyról az előző füzetben van felelet.

Sch.

151. *Kérdés.* Egy beteg szőlőfürtöt azon kérés-sel vagyok bátor beküldeni, hogy az azon mutatkozó betegség megállapítása után annak minősége és esetleg ellene használható gyógyításról becses lapjában választ adni méltóztassék.

Vajk.

D. Gy.

151. *Felelet.* A beküldött szőlőfürt egyes hógóin és a levélen látható beteges foltok a lisztharmat-gombától (*Uncinula spiralis*) erednek. Védekezés ellene: kénporozás vagy 2%-os kénmáj-oldattal való permetezés.

Sch.

152. *Kérdés.* Kérem, legyenek szivesek tudatni, hogy a küldött szőlőleveleket miféle betegség bántja, lehetséges-e még e betegséget megakadályozni, s mivel? Mult nyáron mutatkozott az egyik tőkén, az el is pusztult, most már négy tőkét lepette meg, a gyümölcs is oly piros mint a levele.

Vudafalva.

G. L.

152. *Felelet.* Ha nyár derekán, a mikor a szőlő már erőteljesen kifejlődött, az időjárás nagyon forróra változott és a szőlőt száraz, heves szél éri, vagy pedig ha a forró időjárás hirtelen hűvösre változik, akkor a szőlő levélzete feltűnő piros színűvé lesz és e mellett törékennyé is válik. A piros szín világos, néha rózsaszínbe játszik és ilyenkor hasonló a vörös bor színéhez. Az ilyen szineződés egészben véve hasonlít ahhoz, a mikor a lombzat lehullása előtt ősszel néha megpirosodik. A lombpirosodásban szenvedő tőke nem pusztul el, hanem tovább hajt még az illető esztendőben is; a következő esztendőben a betegség nyomát csak az árulja el, hogy a tőke a rendesnél gyöngébb. A villámcsapástól is eredhet a levelek piros szineződése. Ámbár a szőlőtőke aránylag alacsony, mégsem marad mentes a villámcsapásoktól, hanem sokszor még jobban szenved, mint a koronájukat magasan viselő fák. A villámtól nemcsak az a tőke szenved, melyet az közvetlenül sújtott, hanem szenved 9, sőt 20-méteres sugárnyi körterületen a villám-sújtotta tőkének egész környezete. Valamennyi tőkének a lombja — ha az különben ősszel is megszokott pirosodni — piros lesz rögtön és a menyenyiben e megpirosodás oka abban rejlik, hogy a villám a levelet alkotó szövet egy részét előlte, nagyon természetes, hogy az ilyen sérült lombnak élettevékenysége vagy egészen vagy csak részben abbamarad, a mi a szőlőnek további fejlődésére kedvezőtlenül hat. A villám-sújtotta tőkék fürtje, valamint a felsőbb hajtások rendszeren azonnal elhalnak, míg az erősebb vessző csak később pusztul el, de néha kiheveri a baját. Hogy az említett kétféle ok közül melyiknek tulajdonítható a szóbanforgó levélpirosodás, azt csak a helyszini viszonyok ismerete után lehetne megállapítani.

Sch.

153. *Kérdés.* a) Vilmoskörte-fáim meghozták a gyümölcsöt rendszeren, azután a levelei a körtékkel együtt összezsugorodtak, mutatóul egy levelet mellékelek; b) Az itt mellékelt almáról és körtéről, melyek előbbi években rendes szép gyümölcsök voltak, kérem e forradások elleni megvédésre felvilágosítást; c) Althan ringlófámnak már a második éve a levelei sárgák lesznek, s ha némi gyümölcsöt hoz is, a többi fa gyümölcseitől elütően fejlődetlen marad és lehull; ugyanily baja van egy májusi cseresznyefámnak is, mindegyikről egy levelet itt mellékelek; d) Van két darab almafám, melyeket nevékről ugyan nem ismerem, de igen szép dus növésük van és már tíz évesek, azonban

gyümölcsöt még soha nem hoztak, kérem velem tudatni, miként lehetne ezeknél a termést előmozdítani? e) Végül kérem még azt velem tudatni, van-e gyümölcsfák és szőlőket pusztító rovarokról és azok kiirtását tartalmazó könyv magyarul, s ha igen, hol kapható?

Budapest.

N. Gy.

153. *Felelet.* a) A Vilmos-körtefa levelein a *Phytoptus piri* nevezetű atkafajtól erednek a foltok; nem igen veszedelmes. b) Az alma- és körtegyümölcsök foltossága a *Fusicladium*-gombától ered, tessék a beteg gyümölcsöket összeszedetni és elégetni s a száraz és rücskös kérgű vesszőket és galyakat hasonlóképpen. c) Az Althan-ringlófa leveleinek sárgasága vagy a talajból ered, vagy a gyökeret bántja valami, végre az is lehetséges, hogy a törzsében rongál valamely kártékony rovar. Az igazi okot pusztán a beküldött levélről nem lehet megmondani. d) Valószínűleg oly almafajták azok, a melyek csak későn fordulnak termőre; ilyen p. a Masánszky, mely csak 15 éves korában kezd teremni. Tessék a koronát, ha sűrű, most ősszel kiritkítani és türelmesen várni a termésre. e) Kivánságára a következő két könyvet ajánlhatjuk: 1. *Jablonowski József: A szőlő betegségei és ellenségei* (Kiadja a Kir. M. Természettudományi Társulat; Budapest, Eszterházy-utca 16). 2. *Jablonowski József: A gyümölcsfák és a szőlő főbb rovarellenségei* (kiadja a Földmiv. m. kir. Minisztérium).

Sch.

154. *Kérdés.* Tavaly épült házam, amelynek udvarára 2 drb 3 éves gyümölcsfát és néhány eczetfát ültettem, eladni kívánám; a fák azonban még árnyékot nem adnak, úgy hogy e miatt eladni nem is bírom. Méltóztassanak nekem olyan fákat ajánlani, a melyek 6—10 éves korban is ültethetők, hamar nőnek, és kérem közölni, miképpen kell azokat ültetni?

155. *Kérdés.* Szőlőmben ez idén nagyobb szabású döntést akarok végeztetni, egyidejűleg felérését megtrágyázni sertéstrágyával és végre szénkénegeztetni. Tisztelettel kérem ezen munkálatok helyes sorrendjét velem közölni.

156. *Kérdés.* Akácza-karót magam akarnék nevelni, tisztelettel kérdelem: mily távolra és minő mélyen ültessem az akázcsemetét és honnét szerezhethetném be?

157. *Kérdés.* Az itteni szénkénegezett szőlőkben mindenütt filloxerás foltok mutatkoznak, sőt egy agrár-kölcsonnel terhelt szőlőben, a hol állami közeg végezte a szénkénegezést, a hol tehát feltételezhető, hogy azt helyesen végezték, szintén nagy megtámadott foltok mutatkoznak. Nálam még legkisebb a folt, a mit annak tulajdonítok, hogy nem 6, hanem 7—9 grot löveltem egy-egy lyukba a szénkénegből. Kérdezem, mi lehet ezen jelenség oka és vajjon fenttartható-e a szőlő csakugyan szénkéneggel?

185. *Kérdés.* Vidékemen a napszámos drága és kevésbé értelmes, nem volna-e tanácsos a minisztériumhoz fordulni, hogy filloxera által tönkretett vidékekről szőlőmunkásokat kaphatnánk. Elfogadnék

6 munkabíró tagból álló családot, a melynek évenként fizetnek 600 koronát és adnak még néhány hold földet feles művelésre nekik. Ilyen feltétellel több birtokostársam sok családnak biztosítaná lét-feltételét.

Battu.

J. C.

154. *Felelet.* Tessék háza udvarára Acer-féléket, főképp Acer negundót ültetni, az hamar nő és nem is kényes. Megfelel esetleg az ákác; ha viszonyos a területe, a nyírfa vagy a nyárfa is. Ez utóbbi azonban a szállingós magtartói folytán némileg kellemetlen. 1—10 éves fát, ha csak az az iskolába még elvénhedve nincs, lehet még ültetni. Az ültetési módot, mert ezen elemi kérdés lapunkban már unos-untig ismertette lett, — itt nem közölhetjük. Tessék valamely fatenyésztési vagy gyümölcsstermelési művet beszerezni, abban ez részletesen le van írva.

155. *Felelet.* A döntött tőkéket tessék egyidejűleg trágyázni. Dönteni fagyos földön nem lehet, de trágyázni igen. A szénkénegezést feltétlenül a maga idején kell végezni, ez előtt vagy ez után két-három hétig a földet bolygatni, tehát sem dönteni, sem trágyázni (vagy legalább ezt alá takarni) nem szabad. Tessék ebből már most viszonyai és körülményei szerint a sorrendet megállapítani.

156. *Felelet.* Az akáczcsemetéket tessék a talaj minősége szerint 3—4 méterre és olyan mélyre ültetni, a mint az korábbi álláshelyén volt. A földművelésügyi magas ministeriumtól rendes vételáron szerezhető be ilyen csemete.

157. *Felelet.* Hogy a szénkénegezés daczára, ha ez csakugyan a maga idején és helyesen lett végezve, a mint azt már lapunkban többször ismertettük, mégis terjed a filloxera, ennek okát nem igen lelhetjük másban, minthogy a szénkénegehez talán víz lett keverve? A szénkénege sulyosabb lévén a viznél, a fenékre ülepszik és így két folyadékréteg van a hordóban, a szénkénege és a víz. A hol szénkénege jutott a talajba, ott nem terjed a filloxera, a hol pedig víz jutott, ott a műveletnek foganatja nincs. Tessék a hordó tartalmából felülről néhány cseppet egy tányérra tenni (de ne a hordó közelébe) és ezt meggyújtani: ha könnyen meggyul és elég, akkor szénkénege, ellenkező esetben víz. A szénkéneggel való szőlőfentartási mód eddig teljesen megfelelőnek mutatkozott, természetesen csak ott, a hol a szénkénegezésre kedvező körülmények megvannak.

158. *Felelet.* A Földművelésügyi m. kir. Ministerium munkaközvetítő osztálya közben jár ilyen munkások beszerzésére, — tessék tehát oda fordulni. Hogy azonban azok az említett javadalmasz mellett biztosítva látják-e létfeltételeiket, illetve igényeik ki lennének-e elégítve, nem tudjuk; de azt véljük, hogy alig.

Rz.

159. *Kérdés.* Nyolcz—tizéves, és fiatalabb rózsatöveimet lakásváltoztatás miatt át kell ültetnem. Az új lakásnál a kert *tormával van tele.* Ezt tehát az őszön fel kellene forgattatni s a tavaszszal úgy ültetni bele a rózsatöveket. Igen ám, de a

régi lakásomról még az ősz folyamán el kell költöznöm. A rózsafákat is még az őszszel kell felszednem. Czélszerű volna-e tehát a rózsatöveket, miként a gyümölcsfákat szokás, szorosan egymás mellett szabad földben elvermelve teleltetni; avagy pinczében elhelyezve birnák-e ki inkább a tél szigorát? Nagyon szépen kórném szives tanácsát. Van-e a torma kiirtásának a földforgatáson kívül más módja is?

Sz.-Szt-Miklós.

P. G.

159. *Felelet.* A rózsatöveket az őszszel ki lehet a földből venni és tavaszig az új földben bevermelve tartani, úgy, hogy a tövek teljesen földdel legyenek betakarva. A finomabb thearózsákat azonban jobb valamely fagymentes helyen teleltetni. A 8—10 éves tövek már nem ültethetők át sikeresen, a mennyiben az ilyenekből az ültetés következtében igen sok elpusztul. Az átültetést tehát legsikeresebb a fiatalabb tövekkel megtenni. A tormagyökerek kiirtása legczélszerűbben megy a forgatás közben való kiszedéssel.

Rd.

Vegyes közlemények.

Kertészeti kongresszus. A pozsonyi II. orsz. mezőgazdasági kiállítás alkalmából a magyar kertészek f. hó 21-én tartották Pozsonyban II. országos kongresszusukat élénk érdeklődés mellett. A kongresszuson lapunk szerkesztője: *Molnár István* kir. tanácsos, orsz. gyüm. és fatenyésztési ministeri biztos elnökölt; diszelnökök voltak: *Emich Gusztáv* udvari tanácsos, az O. M. K. E. elnöke és *Brolly Tivadar* Pozsony város polgármestere. Előadók: *Angyal Dezső*, a budapesti m. kir. kertészeti tanintézet igazgatója, a kinek a gyümölcs és kerti termények értékesítéséről tartott előadását igen nagy érdeklődés kísérte és határozati javaslatait elfogadták; ugyancsak elfogadták *Mágocty-Dietz Sándor* dr. egyetemi professzornak a hazai virágtenyésztés ügyében tett általános helyesléssel találkozott javaslatát és *Kardos Árpádnak* az O. M. K. E. titkáranak a hazai kertészek szövetkezése tárgyában előterjesztett határozati javaslatát, melyre nézve az O. M. K. E. kéretett fel a további lépések megtételére. A sikerült kongresszus főtitkára: *Isemann Keresztély* székes fővárosi főkertész, titkárai: *Mauthner Alfréd* és *Szabó Ferencz* voltak. A kongresszus után lelkes hangulatban a fehér asztalnál folyt tovább az eszmecsere, a hol természetesen felköszöntőkben sem volt hiány. Ha terünk engedi, a kongresszusra még visszatérünk.

A lovrini kiállítás kertészeti része. A »Délvidéki földművelők gazdasági egyesülete« Lovrinban f. h. 7.-én és 8-án igen sikerült mezőgazdasági kiállítást rendezett báró *Lipthay Frigyes* nagybirtokos védnöksége alatt, *Blaskovics Ferencz* és *Wittmann János* orsz. képviselők buzgó közreműködésével. A kiválóan sikerült kiállítás megnyitását *gróf Apponyi Albert*, a képviselőház elnöke is megjelent s az óriási számban összesereg-

lett gazdaközönséget lelkes beszédben buzdította és intette a további buzgó munkásságra és hazaszeretetre. A szép kiállításnak legszebb része a kertészeti csoport volt, melyben vagy 200 □ m.-nyi területen *Kraushaar Károly* egyesületi és *Reitter Imre* helyi titkárok kitűnő izlésű elrendezésében a lovrini és vidékbeli kiállítók igen szép gyümölcsöt — főként körtét és almát — s remek zöldségeket mutattak be. Oly szép fejlettségű körtéket: Clapp kedvelt-je, Wiene diadala, Clairgeau, Téli esperes, Angoulême-i hgnő, Diel stb. és almákat, például: Sándor czár, Bismarck, Baumann renet, Ananász renet, Téli ar. parmén stb. s bámulatosan szép káposztát, zellert, burgonyát, uborkát, tojásgyümölcsöt és egyéb zöldségmüeket láttunk a kiállításon, hogy oda illettek volna azok egy országos kiállításba is. Kitüntetések kaptak a következők. I. Gyümölcsért: *Diszoklevelet*: Gróf Nákó S. n.-sz.-miklósi kertészete és dr. Grün János (Lovrin). *I. díjat*: Kneip Péter (Lovrin). *II. díjat*: Klug Antal, Muth Ferencz (Lovrin). *III. díjat*: Krantz Marianna (Lovrin), Hugel János (Vizesda), Lányi József (Lovrin), Galapisch Kristóf (Lovrin), Jakobi József (Lovrin). *Elismerő oklevelet*: Özv. Glasz Pálné (Lovrin), Reitter Magdolna (Lovrin), Kämper János (Nákófalva), Jung György (Lovrin), Schmidt Mátyás (Bogáros), Kipper János (Lovrin). II. Szőlőért: *Diszoklevelet*: Dr. Grün János (Lovrin), Novák Károly (Lovrin). *I. díjat*: Kreuter Árpád (N.-Teremia). *II. díjat*: Wittye Lajos (N.-Ösz), Galapisch Kristóf (Lovrin). *III. díjat*: Hemmen Péter (Billéd). *Elismerő oklevelet*: Jaeger Sebestyén (K.-Ösz), Mayer György, Müller Lőrincz, Bingert József. III. Konyhakerti terményekért: *Diszoklevelet*: Báró Lipthay Frigyes kertészete (Lovrin), gróf Zichy Andorné kertészete (Pészak), gróf Nákó Sándor kertészete (N.-Sz.-Miklós) *I. díjat*: Kathreinn Anna (Lovrin). *II. díjat*: Werner Ádám (Lovrin), Hilger János (Lovrin). *III. díjat*: Kathrein Mihály (Lovrin), Galapisch Kr. (Lovrin), Lamprecht Péter, Kneip Ferencz, Brunner Péter. *Elismerő oklevelet*: Klein György (N.-Ösz), Frey Miklós (Lovrin), Jung Marianna (Lovrin), Bingert József (Knéz), Jakobi Borbála (Lovrin).

A külföldi gyümölcstermés. A m. kir. földmivelésügyi miniszteriumhoz érkező jelentések szerint a külföld gyümölcstermése részben oly gyenge lesz, mint a hazai; de némely helyen a magyarországinál jelentékenyen jobb termés várható. Ézuttal a bajorországi és sziléziai kilátásokról szóló jelentésekről számolhatunk be.

Bajorországban a gyümölcsfák tavasszal szépen kezdtek virágozni, úgy, hogy kedvező termésre nyújtottak kilátást. Az április végén és május elején bekövetkezett rossz idő azonban nagy károkat okozott. A folytonos hideg és esőzés a méheket is visszatartotta a virágzó fák fölkereséséből s így a virágok egy része megtermékenyítés nélkül hullott le. A májusi fagyok fokozták a károsodást; egy éjjel egész környékek termése ment tönkre. A késői almafajok a rossz idő folytán igen elkésve, május

végén és július elején virágoztak. Mint írják, rendkívül érdekes látvány volt a virágdiszben pompázó almafák mellett a pirosuló gyümölcsessel ékesített cseresznyefákat látni. E késői fajták fejlődése továbbra is kedvező maradt, úgy, hogy az országban a termés legnagyobb részét a késői almafajták fogják adni.

Sziléziában a termés már jóval kedvezőbb, főleg almából, már gyengébb körtéből s még gyengébb szilvából. *Igen jó* termést várnak almából a briegi kerületben, Peilau, Ottmachau, Ratibor és Obergodow körül; körtéből Ottmachau és Peilau környékén, szilvából Hirschberg, Ossig (Felső-Szilézia), Derschkau és Rogau-Rosenauban. A többi helyeken a termés részben jó és közepes, részben közepesen aluli.

O. L.

Hagyma- és fokhagyma kivitelünk Oroszországba.

Hagyma- és fokhagyma csak akkor képezi a kivitel tárgyát Magyarországból Oroszországba, ha ott silány volt a hagymatermés. 1898-ban pl. kivitelünk értéke alig volt 15.000 korona, míg 1900-ban 272.000 korona értékű hagymát exportáltunk oda. Nagyon kívánatos, hogy a hazai hagymatermelők figyelemmel kísérjék a vetemények állását Oroszországban, hogy esetleg kínálkozó kedvező conjuncturákat idejekorán kihasználhassanak, még mielőtt megjelenne a piacon a reánk nézve veszedelmes egyptomi concurrentia.

Amerikai gyümölcs. Az első amerikai almaszállítmányok Liverpoolban — a mint ottani főkonzulátusunk augusztusi jelentésében említi — nagy kelendősegre találtak és szokatlan magas árakat értek el. A jegyzések következőképp alakultak: Amerikai Gravensteini hordónként ... 19/6 — 24/6
» és más fajták ... 15/ — 25/ —
Port ládánként ... 6/ — 11/6
Lisbon » ... 6/ — 10/ —

Olcsóbb lesz a szilvapálinka. *Turnseverini* alkonzulátusunk augusztus havi jelentése szerint ritka évben volt oly sok csontáros gyümölcs, mint az idén. A szilvapálinka előállítására oly nagy mennyiségű szilva áll rendelkezésre, hogy a szesz ára ennek következtében erősen fog hanyatlani. — *Turnseverinből* nagyobb mennyiségű zöldségfélék szállítottak Magyarországra.

Szerb gyümölcskivitel. Szerbiának az idén felette jó gyümölcstermése volt és ezért Szerbia kivitele friss gyümölcsből már a campagne elején jól indult. A lefolyt augusztus hóban 525.950 kgr. volt ez a kivitel, mely majdnem kizárólag Ausztria-Magyarországba irányult. Németországba mindössze vagy 60.000 kg. szerb gyümölcs ment. Ennek kapcsán közöljük, hogy a szerb kir. közgazdasági miniszter az éretlen és megromlott gyümölcs kivitelének megakadályozására a következőket rendelte:

I. Az exportgyümölcs minősége: 1. Asztali gyümölcs. 2. Gyümölcs, mely feldolgozatlanul élvezhető és fel is dolgozható. 3. Feldolgozandó gyümölcs. Az asztali gyümölcshöz tartozik mindennemű nyári gyümölcs (meggy, cseresznye, ribiszke, málna, pöszméte, őszi barack, sárga barack, szilva, nyári

alma és körte) és a nagy jobb fajtájú őszi és téli gyümölcs (alma, körte, birsalma és naspolya). — A második osztályba tartoznak a közepes nagyságu és minőségű őszi és téli körte és alma és a csekélyebb értékű asztali gyümölcs. — A harmadik osztályba soroztatnak az őszi és téli alma és körte kisebb fajtái, melyek feldolgoztatnak és főleg almamust előállítására szolgálnak, valamint a pálinkafőzésre szolgáló szilva.

II. A kivitelre szánt gyümölcs szedése és szállítása. A piacra és kivitelre szánt gyümölcsöt csak érett állapotban szabad szedni, mert csak érett gyümölcs kerülhet eladásra és kivitelre. A kivitelre szánt asztali gyümölcs kézzel vagy különleges készülékkel szedhető, de szépnek, érettnek, épnek és féregmentesnek kell lennie. A főzési czélokra szolgáló és a második fajtájú gyümölcs is gondosan szedendő, ép úgy a csekélyebb minőségű asztali gyümölcs is. A kizárólag feldolgozási czélokra használt gyümölcs kézzel szedhető, lerázható és le is verhető, de nagyobb fajtájú alma és körte kivitele nem fog megengedtetni »feldolgozási czélokra« czímen, miért is tilos e fajta gyümölcsöt lerázni vagy leverni és ilyen állapotban piacra hozni. Az asztali gyümölcs faj szerint megfelelően csomagolandó: kosarakban, ládáknban, hordóknban. Puhább nyári gyümölcs, különösen málna, cseresznye, meggy, sárga barack, őszi barack és nyári szilva asztali czélokra csak 10—15 kilónyi csomagban küldhető; nyári körte és őszi szilva 30 kilós csomagokban, alma és őszi körte 50 kilós csomagokban is küldhető; végre őszi, téli alma, téli körte, naspolya és birsalma egészen 100 kilóig való csomagokban is szállítható. Asztali czélokra és feldolgozásra szánt 2-od osztályu gyümölcs nagyobb tartányokban is küldhető vagy szénával, szalmával vagy egyéb puha anyaggal kirakott kocsiba gondosan rakható. Ha a piacon összenyomott, elrothadt vagy férges gyümölcs találtak, az a kivitel előtt kiválasztandó és osztályozandó. Hegyvidékekből a gyümölcs lovakon, kosarakban, ládáknban, szalmában stb. csomagolva hozható piacra. — Feldolgozásra szánt gyümölcs kocsikon vagy bárhogyan szállítható.

III. Friss gyümölcs kivitele. Csak érett gyümölcs vihető ki. Az asztali gyümölcs csak akkor vihető ki, ha a fenti föltételeknek elég tétetett. Ugy kell csomagolva lennie, hogy a gyümölcs könnyen megtekinthető legyen; férges, összenyomott, rothadt és piszkos darabokat nem szabad tartalmaznia.

Ugyancsak a szerb közgazdasági miniszter az aszalt szilva megvizsgálásáról új rendeletet bocsátott ki, a melyből a fontosabb határozmányokat a következőkben közöljük: Aszalt szilva Szerbiából ki nem vihető addig, a mig a közgazdasági miniszter által e czélra kinevezett bizottság meg nem vizsgálta. Ilyen bizottság van Belgrádon, Sabaczban, Obrenovácson és Kragujeváczon és ezek az egész aszalt szilva kivitelre ügyelnek. Szükség esetén más helyeken is fognak ilyen bizottságot szervezni. Egy-

egy bizottság áll egy szakértőből, egy exportörből, vagy termelőből és egy vámhivatalnokból; az utóbbit egy rendőrtisztviselő is helyettesítheti. A bizottság tagjai egy évre neveztetnek ki és azon tagok, kik nem államhivatalnokok, előbb esküt tartoznak tenni. Mindenki, aki aszalt szilvát kivisz, a megvizsgálás végett a bizottságnál tartozik jelentkezni, ugyanakkor, a mikor a kivitelt bejelenti. A megvizsgálásoknál a bizottság jegyzékekbe foglalja a jó és a rossz árut. A vámhivatal a kivitelt nem engedheti meg, mig az exportör azt nem igazolja, hogy a termék a jó áruk jegyzékébe vezetett be. Az aszalt szilva megvizsgálása a raktárakban és a kiviteli állomásokon történik; az ezen utóbbi helyen történt megvizsgálás után szolgáltatható csak ki az említett elismervény. Ha a kiviteli cég a bizottság ítéletével nincs megelégedve, jogában áll a közgazdasági minisztertől egy saját költségére kiküldendő második bizottságot kérni, a mely a visszautasított árut megvizsgálja. Ha a bizottság azt találja, hogy a szilva éretlen állapotban, vagy tulságosan, vagy elégtelenül lett aszalva, vagy hogy, vízben lett áztatva, hogy régi áruval keverték hogy az homokot tartalmaz, vagy hogy súlyát más módon növelték mesterségesen, hogy megsavanyodott, vagy elrothadt, ezen kerülményeket a bizottság a rossz áruk jegyzőkönyvébe vezeti be és erről a vámhivaltat értesíti. Oly helyről jövő áru, a mely messzire fekszik a vasuti vonaltól, Belgrádban vizsgáltatik meg. A feladási állomás az áru elküldéséről értesíti a belgrádi állomást, ez az utóbbi meg a bizottsággal tudatja, a mely a megvizsgálást a vasuti kocsikban végzi. Szeptember elseje előtt senki sem vihet ki és nem hozhat piacra új termésű aszalt szilvát. A községi, illetve rendőri hatóságok e czélra kirendelt közegeik útján kötelesek a piacról az idő előtt hozott árut eltávolítani. A bizottság tartozik minden a kivitelnak szánt szilvaszállítmányt megvizsgálni. A bizottság államhivatalnok tagjai havi 100 dinárnyi fizetést huznak. Többi tagjai minden munkanapra 8 dinárt kapnak. De azt a tiszteletdíjat csak a fő kiviteli évadba (szeptember, október, november) igényelhetik.

Gyümölcs- és zöldségtermesztők figyelmébe. *Jan Pileczky Budweis, paradicsomra és szőlőre, Vincenzo Smeccchia Triest, via S. Francesco M. B. almára és körtére, Herman Mayer sv. Londou 42. Crutched Friars* különböző conserválható gyümölcsre kérnek ajánlatokat. Felhívjuk ennélfogva az érdeklődőket, hogy a mennyiben megfelelő jó minőségű gyümölcsök rendelkezésére állanak, küldjenek az illetőknek kimerítő ajánlatokat.

A csányi dinnyetermelők jutalma. A földmívelésügyi miniszteriumban kezelik néhai *Csányi Ágoston* alapítványát, ki azt két csányi kistermelő jutalmazására hagyta, azoknak, a kik a csányi dinnye termesztésében leginkább kitűnnek. *Darányi* földmívelésügyi miniszter az alapítvány kamatait, 80—80 koronát ez évben *Kis János* és *Márton Imre* csányi lakosoknak ítélte.

alma és körte) és a nagy jobb fajtájú őszi és téli gyümölcs (alma, körte, birsalma és naspolya). — A második osztályba tartoznak a közepes nagyságu és minőségű őszi és téli körte és alma és a csekélyebb értékű asztali gyümölcs. — A harmadik osztályba soroztatnak az őszi és téli alma és körte kisebb fajtái, melyek feldolgozhatók és főleg almamust előállítására szolgálnak, valamint a pálinkafőzésre szolgáló szilva.

II. A kivitelre szánt gyümölcs szedése és szállítása. A piacra és kivitelre szánt gyümölcsöt csak érett állapotban szabad szedni, mert csak érett gyümölcs kerülhet eladásra és kivitelre. A kivitelre szánt asztali gyümölcs kézzel vagy különleges készülékkel szedhető, de szépnek, érettnak, épnek és féregmentesnek kell lennie. A főzési célokra szolgáló és a második fajtájú gyümölcs is gondosan szedendő, ép úgy a csekélyebb minőségű asztali gyümölcs is. A kizárólag feldolgozási célokra használt gyümölcs kézzel szedhető, lerázható és le is verhető, de nagyobb fajtájú alma és körte kivitele nem fog megengedtetni »feldolgozási célokra« címen, miért is tilos e fajta gyümölcsöt lerázni vagy leverni és ilyen állapotban piacra hozni. Az asztali gyümölcs faj szerint megfelelően csomagolandó: kosarakban, ládáknak, hordókban. Puhább nyári gyümölcs, különösen málna, cseresznye, meggy, sárgabarack, őszi barack és nyári szilva asztali célokra csak 10—15 kilónyi csomagban küldhető; nyári körte és őszi szilva 30 kilós csomagokban, alma és őszi körte 50 kilós csomagokban is küldhető; végre őszi, téli alma, téli körte, naspolya és birsalma egészen 100 kilóig való csomagokban is szállítható. Asztali céloknak és feldolgozásnak szánt 2-od osztályú gyümölcs nagyobb tartányokban is küldhető vagy szénával, szalmával vagy egyéb puha anyaggal kirakott kocsiba gondosan rakható. Ha a piacon összenyomott, elrothadt vagy férges gyümölcs találatik, az a kivitel előtt kiválasztandó és osztályozandó. Hegyvidékekből a gyümölcs lovakon, kosarakban, ládáknak, szalmában stb. csomagolva hozható piacra. — Feldolgozásnak szánt gyümölcs kocsikon vagy bárhogyan szállítható.

III. Friss gyümölcs kivitele. Csak érett gyümölcs vihető ki. Az asztali gyümölcs csak akkor vihető ki, ha a fenti feltételeknek elég tétetett. Ugy kell csomagolva lennie, hogy a gyümölcs könnyen megtekinthető legyen; férges, összenyomott, rothadt és piszkos darabokat nem szabad tartalmaznia.

Ugyancsak a szerb közgazdasági miniszter az aszalt szilva megvizsgálásáról új rendeletet bocsátott ki, a melyből a fontosabb határozmányokat a következőkben közöljük: Aszalt szilva Szerbiából ki nem vihető addig, a míg a közgazdasági miniszter által e célra kinevezett bizottság meg nem vizsgálta. Ilyen bizottság van Belgrádon, Sabaczbán, Obrenovácson és Kragujeváczon és ezek az egész aszalt szilva kivitelre ügyelnek. Szükség esetén más helyeken is fognak ilyen bizottságot szervezni. Egy-

egy bizottság áll egy szakértőből, egy exportörből, vagy termelőből és egy vámhivatalnokból; az utóbbit egy rendőrtisztviselő is helyettesítheti. A bizottság tagjai egy évre neveztetnek ki és azon tagok, kik nem államhivatalnokok, előbb esküt tartoznak tenni. Mindenki, aki aszalt szilvát kivisz, a megvizsgálás végett a bizottságnál tartozik jelentkezni, ugyanakkor, a mikor a kivitel bejelenti. A megvizsgálásnál a bizottság jegyzékekbe foglalja a jó és a rossz árut. A vámhivatal a kivitel nem engedheti meg, míg az exportör azt nem igazolja, hogy a termék a jó áruk jegyzékébe vezetett be. Az aszalt szilva megvizsgálása a raktárakban és a kiviteli állomásokon történik; az ezen utóbbi helyen történt megvizsgálás után szolgáltatható csak ki az említett elismervény. Ha a kiviteli cég a bizottság ítéletével nincs megelégedve, jogában áll a közgazdasági minisztertől egy saját költségére kiküldendő második bizottságot kérni, a mely a visszautasított árut megvizsgálja. Ha a bizottság azt találja, hogy a szilva éretlen állapotban, vagy tulságosan, vagy elégtelenül lett aszalva, vagy hogy, vízben lett áztatva, hogy régi áruval keverték hogy az homokot tartalmaz, vagy hogy súlyát más módon növelték mesterségesen, hogy megsavanyodott, vagy elrothadt, ezen kerülményeket a bizottság a rossz áruk jegyzőkönyvébe vezeti be és erről a vámhivatalt értesíti. Oly helyről jövő áru, a mely messzire fekszik a vasuti vonaltól, Belgrádban vizsgáltatik meg. A feladási állomás az áru elküldéséről értesíti a belgrádi állomást, ez az utóbbi meg a bizottsággal tudatja, a mely a megvizsgálást a vasuti kocsikban végzi. Szeptember elseje előtt senki sem vihet ki és nem hozhat piacra új termésű aszalt szilvát. A községi, illetve rendőri hatóságok e célra kirendelt közegeik útján kötelesek a piacon az idő előtt hozott árut eltávolítani. A bizottság tartozik minden a kivitelnek szánt szilvaszállítmányt megvizsgálni. A bizottság államhivatalnok tagjai havi 100 dinárnyi fizetést huznak. Többi tagjai minden munkanapra 8 dinárt kapnak. De azt a tiszteletdíjat csak a fő kiviteli évadba (szeptember, október, november) igényelhetik.

Gyümölcs- és zöldségtermesztők figyelmébe. *Jan Pileczky Budweis*, paradicsomra és szőlőre, *Vincenzo Smeccchia Triest*, via S. Francesco M. B. almára és körtére, *Herman Mayer sv. Londou 42. Crutched Friars* különböző conserválható gyümölcsre kérnek ajánlatokat. Felhívjuk ennélfogva az érdeklődőket, hogy a mennyiben megfelelő jó minőségű gyümölcsök rendelkezésére állanak, küldjenek az illetőknek kimerítő ajánlatokat.

A csányi dinnyetermelők jutalma. A földmívelésügyi miniszteriumban kezelik néhai *Csányi Agoston* alapítványát, ki azt két csányi kistermelő jutalmazására hagyta, azoknak, a kik a csányi dinnye termesztésében leginkább kitűnnek. *Darányi* földmívelésügyi miniszter az alapítvány kamatait, 80—80 koronát ez évben *Kis János* és *Márton Imre* csányi lakosoknak ítélte.